

postmottak@kd.dep.no

Høringsinnspill – Kunnskapssektoren sett utenfra: Gjennomgang av organiseringen av de sentraladministrative oppgavene i kunnskapssektoren

Utdanningsforbundet viser til høringsbrev datert 11.01.16, og takker for at vi får komme med våre vurderinger. Hovedfokuset for rapporten er organisering og organiseringsformer i kunnskapssektoren, og flere av forslagene som ligger i rapporten vil ha omfattende konsekvenser for sektoren

Generelle kommentarer

Tittelen på utredningen, “Kunnskapssektoren sett utenfra”, er dekkende i den forstand at den er ført i pennen av to personer som har hatt sine yrkeskarrierer i andre sektorer. Distanse til sektoren kan på den ene siden gjøre det lettere å se uklarheter i styring og organisering. På den andre siden kan distanse innebære at kjennskapet til sektorens egenart er mangelfullt. Ut i fra hva som tillegges mest vekt i rapporten kan det se ut som at det siste er riktig i denne sammenhengen; kunnskapssektoren blir sett både utenfra og ovenfra. Når Kunnskapsdepartementet skal vurdere de tilrådingene gruppen kommer med er det viktig at de gjør det på grunnlag av de dimensjonene som mangler i rapporten: Kunnskapssektoren sett innenfra og nedenfra.

Sentrale premisser for tilrådingene i rapporten er:

- At det administrative apparatet i kunnskapssektoren er fragmentert, uoversiktlig og dermed ressurskrevende å styre
- Et ønske om en mer effektiv ressursbruk i kunnskapssektoren. Det vises til at internasjonale målinger tyder på at resultatene i kunnskapssektoren ikke samsvarer med ressursene som settes inn
- At færre og større virksomheter gir bedre kvalitet, blant annet i form av stordriftsfordeler i ledelse og administrasjon, og klarere styringslinjer.
- At Kunnskapsdepartementet i større grad skal rendyrkes som faglig sekretariat for statsråden

Utdanningsforbundet er i utgangspunktet positive til en rydding i kunnskapssektoren. Ansvars- og oppgavefordelingen er per i dag tidvis for utydelig og tilfeldig. Nye organiseringer og oppgaver i sektoren har i noen tilfeller kommet til ad-hoc og som følge av svakt forankrede politiske vedtak. Vi mener likevel at flere av grepene i rapporten er feil vei å gå om man ønsker å styrke kunnskapssektoren.

Utdanningsforbundet er sterkt kritiske til selve tilnærmingen for en eventuell omorganisering av sektoren. En rekke forslag i rapporten mangler både begrunnelser, evalueringer og konsekvensutredninger. Drøfting er en eksplisitt del av gruppens mandat, og vi mener at rapporten i større grad er argumenterende enn drøftende. Rapporten bærer ellers preg av stor avstand til brukerne av de oppgavene som utføres i de berørte etater/organer. Det foregår i dag allerede mange store omorganiseringsprosesser og politiske prosesser i kunnskapssektoren som ikke er nevnt i rapporten. Det vil være viktig å ta høyde for disse i det videre arbeidet, og hente inn mer kunnskap og erfaringer knyttet til dagens organisering.

Utdanningsforbundet ønsker også å knytte noen overordnede kommentarer til begrepene resultater, effektivitet og kvalitet som går igjen i de sentrale premissene for rapporten. Hva er motivet for å rydde opp i sektoren? En av begrunnelsene for å sette i gang dette arbeidet er i følge mandatet at det er «lite sammenheng mellom ressursinnsats og resultater».

Utdanningsforbundet mener at gruppen oppfatter «*resultater i kunnskapssektoren*» snevert, kun ut fra internasjonale undersøkelser og upresise oppfatninger av resultatene fra slike undersøkelser.

Et annet motiv som kommer tydelig frem i mandatet og rapporten er *effektiv ressursbruk*. Det kan se ut til at effektivitet er et instrumentelt hensyn som trumfer alle andre hensyn i gruppens tilrådinger, slik at for eksempel formålet sektoren har i samfunnet spiller en mindre rolle.

Et tredje motiv for å rydde opp i sektoren er å *legge til rette for utdanning og forskning av høy kvalitet*. Utdanningsforbundet savner en tydelig definisjon på hva gruppen definerer som kvalitet. Det synes å ligge en forutsetning om at store enheter er ensbetydende med god kvalitet og bedre effektivitet. En nærmere redegjørelse av hva man mener er kvalitet i utdanningen ville derfor ha styrket rapporten. Kvalitet er et normativt begrep som kan forstås på ulike måter; som det unike/fremragende, som det gode eksempel, som realisering av standarder, i et økonomisk perspektiv, som forandring/utvikling og som relevans.

Utdanningsforbundet mener at kvalitet i større grad må sees i sammenheng med *relevans*, og at begrepet i utgangspunktet må relateres til barnehagens, skolens og utdanningens oppdrag, slik de er nedfelt i aktuelle lover og forskrifter. For å forstå kvalitet i utdanningssammenheng må en ta utgangspunkt i at oppgavene er komplekse, diffuse og motsetningsfylte – og forståelse for barnehagen og skolens oppgaver er essensielt.

Utdanningsforbundet mener at det vil være viktig å vurdere hvordan forslagene til gruppen vil virke samlet sett og fra flere perspektiver; ikke bare utenfra og ovenfra. Vil for eksempel forslagene føre til at sektoren blir mer topptung og sentralisert? Vil sentrale, nasjonale oppgaver forsvinne eller nedprioriteres på grunn av omorganiseringer?

Forslag knyttet til høyere utdanning

Gruppens tilrådinger knyttet til høyere utdanning er omfattende, og vil kunne få store konsekvenser for styring og oppgavefordeling om de følges opp. Grunntanken bak tilrådingene virker å være å samle flere mindre enheter og aktører.

Tilråding om et sentralt forvaltningsorgan for universitets- og høyskolesektoren?

Gruppen foreslår å opprette et nytt forvaltningsorgan for universitets- og høyskolesektoren, og at følgende institusjoner bør vurderes inn i dette organet:

- Eksisterende oppgaver fra departementets universitets- og høyskoleavdeling
- Forvaltningsoppgaver fra Universitets- og høyskolerådet
- NOKUT sin oppgave med godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og fagskole
- SIU sine oppgaver innenfor høyere utdanning, fagskole og forskning
- Aksjeselskapene NSD og UNINETT
- Syv 1-4-4 organer: Artsdatabanken, BIBSYS, CHRISTin, FSAT, Nasjonalt senter for realfagsrekruttering, Norgesuniversitetet og PKU

Gruppens argumenter for en slik løsning er at det vil gi stordriftsfordeler, effektiviseringsgevinster og bedre kvalitet for sektoren. Et større organ vil også kunne være mer omstillingsdyktig, heter det, uten at det underbygges med tilstrekkelig argumentasjon eller dokumentasjon.

Utdanningsforbundets vurdering er at gruppen har samlet alle oppgaver som de mener ikke hører hjemme i Kunnskapsdepartementet og foreslår å opprette et eget direktorat. Vi ønsker å peke på at det kan være både fordeler og ulemper med å samle mange mindre enheter under ett. De enhetene som gruppen foreslår å samle har imidlertid ulike og sprikende oppgaver, og det kan stilles spørsmål ved hvilken nytte disse enhetene vil kunne ha av å samle seg, når de jobber med vidt forskjellige ting. Vil en sammenslåing føre til bedre samordning? Vil en slik sammenslåing også kreve en større administrativ enhet enn det som betjener disse ulike aktørene i dag? Utdanningsforbundet stiller spørsmål ved hva som er de egentlige motivene for en slik sammenslåing og samling av aktører - og hvordan vil dette tjene kunnskapssektoren i stort?

Utdanningsforbundet støtter ikke tilrådingen om et nytt forvaltningsorgan for høyere utdanning. Vi mener at et slikt «mellomledd» vil kunne skape en lenger avstand mellom departementet og praksisfeltet, mer styring, økt byråkrati, og at det vil kunne ta mer ressurser fra sektoren enn det gir. Et nytt styringsledd vil kunne komme i veien for akademisk frihet, demokratiet i sektoren, og medvirkning fra institusjonene.

NOKUTs rolle for kvalitet i høyere utdanning og fagskoleutdanninger

NOKUT er et faglig uavhengig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet, med et styre som øverste beslutningsorgan. Den nedsatte gruppen tilrår i rapporten at NOKUT i større

grad bør rendyrke kvalitet i høyere utdanning og fagskoler, begrunnet med at store deler av NOKUTs ressurser i dag går med på å godkjenne utenlandsk høyere utdanning. Dette må sees i sammenheng med tilrådingene som gruppen gir for organiseringen av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU). Et av forslagene er at godkjenning av utdanning og kompetanse legges her. Gruppen tilrår også at NOKUT bør samarbeide tettere og mer formalisert med andre aktører som fører tilsyn, evaluerer og vurderer kvalitet i andre deler av kunnskapssektoren.

Utdanningsforbundet er positive til at NOKUT rendyrker sin rolle knyttet til kvalitet i høyere utdanning og fagskoler. Dette kan være en god støtte for institusjonene. Forslaget kan også sees i sammenheng med de foreslåtte endringene i studiekvalitetsforskriften, med mål om å styrke NOKUTs bidrag til kvalitetsheving i universitets- og høyskolesektoren. I høringen knyttet til forskriften har Utdanningsforbundet sluttet seg til forslagene som gjelder NOKUTs tilsynsvirksomhet og opprettholdelsen av de to aspektene ved tilsynsvirksomheten – altså både kontroll og støtte til institusjonene i deres kvalitetsutviklingsarbeid (§§1 og 2). Faglig uavhengighet blir i denne sammenhengen viktig samt en god balanse mellom kontroll og utvikling, noe som også ble påpekt i evalueringen av NOKUT fra 2008. Utdanningsforbundet støtter tilrådingene om et tettere samarbeid med andre aktører som arbeider med kvalitetsutvikling i kunnskapssektoren.

Utdanningsforbundet er også positive til å samle arbeidet med internasjonalisering hos SIU. Det er imidlertid viktig å ha med seg at det fremover vil komme en kraftig økning i søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning, blant annet som en følge av flyktningsstrømmen. Det er viktig at avdelingen som skal håndtere dette, uavhengig av hvor den er, er godt rustet med tanke på bemanning og kompetanse for å møte dette på en god måte.

Lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner er for tiden på en høringsprosess. NOKUT er i dag kontaktpunkt for Yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Det er naturlig i og med at NOKUT har ansvaret for godkjenning av utenlandsk utdanning. Disse oppgavene er knyttet til hverandre og bør derfor ligge på samme sted.

Senter for internasjonalisering i utdanningen (SIU)

SIU er et forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet med ansvar for all nasjonal koordinering av internasjonale programmer innen utdanning og opplæring. Gruppen bak rapporten går prinsipalt for en splitting av ansvaret for internasjonalisering til forvaltningsorganene for de ulike sektorene – eller subsidiært for at SIU rendyrker arbeidet med internasjonalisering på tvers av sektorer.

Utdanningsforbundet mener at internasjonalisering bør beholdes som en tverrgående virksomhet, og støtter dermed gruppens subsidiære tilråding. Begrunnelsene for dette er blant annet at det er viktig å se internasjonalisering på tvers av utdanningsnivåer og sektorer, for eksempel i EUs program for utdanning og opplæring. Det vil samtidig være sentralt at institusjonene selv har ansvar for internasjonalisering og at de får den støtte de trenger fra det

nasjonale forvaltningsorganet. Arbeid med internasjonalisering og kvalitet henger sammen, og det vil derfor være viktig å samarbeide med andre aktører som arbeider med kvalitet i utdanningen, på tvers av sektorer.

Den rollen SIU faktisk har kommet ikke tydelig nok fram i rapporten. SIU er et kompetansesenter for internasjonalisering av utdanning, som i nært samspill med myndigheter, utdanningsinstitusjoner, fylkeskommuner, skoler og andre relevante aktører skal bidra til å styrke kvaliteten og relevansen i hele det norske utdanningssystemet. SIU skal gjennom programforvaltning, kunnskapsutvikling, informasjon og veiledning og profilering samt organisasjonsutvikling, fylle denne rollen. Dette arbeidet skal tuftes på så vel erfaringsbasert - som forskningsbasert kunnskap. I tillegg til å gi bred og generell informasjon til alle, skal SIU i strategiperioden etterstrebe å differensiere virkemidler og tilbud i forhold til ulike målgruppers behov.

I tillegg til sine nasjonale oppgaver har SIU en viktig oppgave i forhold til å følge opp nasjonale prioriteringer fra myndighetene, og da gjerne fra flere departement. SIU er også et nasjonalt referansepunkt for norske interesser i andre land, og en viktig bidragsyter inn i OECD, EU og andre viktige instanser for Norge. Utdanningsforbundet mener derfor at oppgaver knyttet til godkjenning av høyere utdanning bør vurderes lagt til SIU.

Forslag knyttet til grunnopplæring og barnehage

Gruppen fremmer en rekke forslag til endringer knyttet til helhet og sammenheng i grunnopplæringen. Rapporten peker på ansvarfordeling mellom Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, kommuner og fylkeskommuner, samt på virkemiddelapparatet for igangsetting av nasjonal politikk, som blant annet nasjonale senter, der i blant Senter for IKT i utdanningen.

Rapporten anerkjenner dagens ansvarsdeling med forvaltningsoppgaver på den ene siden og utviklingsoppgaver på den andre siden. Samtidig understrekes det at det er langt mellom brukerne og Utdanningsdirektoratet, og at det har utviklet seg en omfattende detaljstyring av direktoratet fra Kunnskapsdepartementet (Difi-rapport 2015:17).

Utdanningsdirektoratet sin rolle

Gruppen foreslår endringer i oppgavene til Utdanningsdirektoratet. De mener at flere statlige oppgaver for forvaltning, kvalitet og utvikling av skole og barnehage bør samles i direktoratet, mens enkelte oppgaver bør vurderes overført til andre aktører. Direktoratet bør i større grad styres gjennom mål og resultater på virksomhetsnivå, og mindre gjennom oppdrag, uformell styringsdialog og sektormål. Gruppen mener også at Utdanningsdirektoratet bør få en sterkere og mer formalisert faglig rolle i utviklingen av lærerutdanningen.

Utdanningsforbundet mener at det er behov for en gjennomgang av de oppgavene Utdanningsdirektoratet har i dag, og de oppgavene som gruppen foreslår lagt til direktoratet.

Vi mener også at det bør tilstrebes en klarere rolle- og ansvarsfordeling mellom departement og direktorat. Gruppen peker på at det er behov for ytterligere utredning og analyser av hvordan et fremtidig Utdanningsdirektoratet bør innrettes. Det bør da vurderes om det er oppgaver Utdanningsdirektoratet gjør i dag som ikke skal utføres. Er det for eksempel riktig at et direktorat skal evaluere, eller analysere tiltak de selv initierer eller er ansvarlig for? Eller skal deres oppgaver primært være knyttet til å fremskaffe tall og statistikk?

Om Utdanningsdirektoratet skal få et større ansvar for kvalitet og utvikling av barnehager og skoler, vil det være sentralt at direktoratet har en god forståelse for hverdagen i barnehager/skoler, og at direktoratet har et avklart ansvarsområde i forhold til kommunene/fylkeskommunene. Evalueringen av Utdanningsdirektoratet (Difi-rapport 2015:17) viser at det er delte meninger knyttet til hvordan dette fungerer i dag.

Utdanningsforbundet deler ikke gruppens oppfatning av at lærerutdanningene skal knyttes sterkere til Utdanningsdirektoratet sin portefølje. Lærerutdanningene er forskningsbaserte profesjonsutdanninger, en del av høyere utdanning og må ikke kobles fra et felles lov og styringssystem for denne sektoren. Det må være universitets- og høgskoleloven og forskrifter om rammeplaner som skal være bestemmende for innhold og organisering av lærerutdanningene. Lærerutdanningene er tjent med et nært samarbeid både med det forvaltningsorganet som skal iverksette utdanningspolitikken, og med lærerprofesjonen selv. Men for å sikre nødvendig kritisk distanse og en god utvikling av barnehager og skoler, må ikke en forskningsbasert høyere utdanning underlegges praksisfeltet, ei heller Utdanningsdirektoratet.

Nasjonale sentre i grunnopplæringen

Gruppen foreslår at antall nasjonale sentre bør reduseres vesentlig, og at Utdanningsdirektoratet bør få ansvar for å velge hvordan og av hvem oppgavene skal løses. I følge rapporten bør sentrene eventuelt videreføres på bakgrunn av at de har en synlig positiv effekt på kvaliteten i utdanningen. Tilrådingen er ellers at de bør organiseres som forvaltningsorganer og styres etter mål og resultater. Sentrene bør ikke drive med forskning og ikke ha styrer. Senter for IKT i utdanningen foreslås slått sammen med Utdanningsdirektoratet.

Utdanningsforbundet mener det gjøres mye godt arbeid i de nasjonale sentrene som har betydning for kvalitet i utdanningen. Der er imidlertid også noen utfordringer. For eksempel ser det ut til å være ulik bruk av sentrene. Det er ofte de barnehager og skoler med geografisk nærhet til sentrene som får størst mulighet til å nyttiggjøre seg av kurs og andre tilbud. Om de nasjonale sentrene omlegges er det sentralt at ikke avstanden mellom barnehager/skoler og kompetansesenter blir for stor. Sentrene må være en ressurs for alle barnehager og skoler også der de *ikke* har en geografisk nærhet. Dette er viktige poeng som også understrekes i «*Evalueringen av de nasjonale sentrene i opplæringen*» (NIFU, rapport 49/2014), og som bør tas med i vurderingene om senterens videre eksistens.

Utdanningsforbundet mener også det er viktig at fagutvikling og læreplanutvikling sees i sammenheng. Derav er det viktig med en god samordning mellom sentrene og Utdanningsdirektoratet på den ene siden, og sentrene og lærerutdanningsinstitusjonene på den andre siden. Vi mener at sentrenes arbeid må være forskningsbasert og at det bør avklares/utredes nærmere om sentrene bør drive med forskning. Vi er kritiske til å styre driften av sentrene etter effektmål, da svært mye av prosessene ved sentrene kan være vanskelig å måle.

Fylkesmannen

Gruppen mener at det bør vurderes å styrke Fylkesmannens rolle i arbeidet med å veilede, gi råd og bidra til utvikling av skoler, barnehager og deres eiere. Det kan skje ved å delegerer oppgaver og ansvar fra Utdanningsdirektoratet.

Utdanningsforbundet mener at det å gi råd og veiledning er en rolle som Fylkesmannen har hatt lenge, og som gjerne kan bygges ut. Fylkesmannen har geografisk nærhet og kjennskap til kommunene i sitt område. Utdanningsforbundet har også tidligere pekt på at Fylkesmannen bør ha en mer direkte rolle i tilsynet av offentlige og private barnehager og skoler. Det kan være uheldig at dette ansvaret ligger hos kommunene/eier og i Utdanningsdirektoratet, som det gjør i dag. Vi ser for eksempel at fremveksten av små private skoler i distriktene gir direktoratet liten mulighet til å føre tilstrekkelig tilsyn med disse. Skal vi sikre kvalitet i den opplæringen som gis til barn og ungdom er vi avhengig av et tilsyn som kan være tett på. Fylkesmannen har en avstand til kommunene, men er samtidig nær nok til at det ville være mulig å følge opp sakene på en god måte, så sant ressurser følger med. Dersom Fylkesmannens rolle i arbeidet med å veilede, gi råd og bidra til utvikling av skoler, barnehager og deres eiere skal styrkes - blir det viktig med en god balanse mellom tilsyn og utvikling. Riktig kompetanse og tilstrekkelige økonomiske ressurser blir også avgjørende for god kvalitet.

Tilrådingene knyttet til Statped

Statped leverer spesialpedagogiske tjenester til skoler og kommuner, og er en virksomhet med spesialpedagogikk som fagfelt. Kunnskapsdepartementet har delegert styringen av Statped til Utdanningsdirektoratet. Direktoratet har få oppgaver innenfor spesial-pedagogikk, og gruppen argumenterer for at det ikke synes som verken Statped eller direktoratet er tjent med en slik innretning. Gruppen mener at det er kommuner og fylkeskommuner som har plikt til å oppfylle retten til tilpasset opplæring, og at Statped sine tjenester bør tilbys på lavest mulig forvaltningsnivå. Rådet fra gruppen er at etatsstyringen av Statped bør flyttes fra Utdanningsdirektoratet til Kunnskapsdepartementet. Departementet bør vurdere om noen av oppgavene kan overføres til kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper. Når dette er gjort bør man ta opp til vurdering om resterende nasjonale oppgaver er omfattende nok til å rettferdiggjøre en egen statlig virksomhet.

Utdanningsforbundet har tidligere vært skeptisk til en «nedbygging» eller «kommunalisering» av Statped. Statped har per i dag spisskompetanse på seks definerte fagområder: språk/tale, syn, hørsel, sammensatte lærevansker, ervervet hjerneskade og døvblindhet. Det er lite kompetanse i de fleste kommuner innenfor disse områdene. Vi mener også at en overføring av

kompetansen til kommuner/fylkeskommuner vil kunne føre til en «pulverisering» av dagens kompetansemiljø. Dette vil også kunne medføre en sentralisering rundt store kommuner eller regioner, og vil være spesielt problematisk i små kommuner og områder med mange små og spredte PPT-kontorer. Dette vil i ytterste konsekvens gå ut over tilbudet som barna ved de enkelte skolene får. For eksempel vil en delegering av oppgavene til Statped kunne svekke den spesialpedagogiske hjelpen samiske barn har behov for. Det er i dag en egen enhet i Statped som yter tjenester for samiske barn i hele Norge. Ved en delegering vil elevene risikere at deres kommune ikke har den flerspråklige og flerkulturelle kompetansen som trengs. Vi mener også at det blir lite heldig å flytte etatsstyringen for det spesialpedagogiske feltet vekk fra Utdanningsdirektoratet når argumentasjonen samtidig er at direktoratet skal få større ansvar for kvalitet og utvikling i barnehager og skoler. Spesialpedagogikk vil være en naturlig del av dette ansvarsområdet.

Statped er per i dag under en omfattende omstillingsprosess. Denne omhandler blant annet en regionalisering, å være «tettere på», gi en mer likeverdig tilgang, bruke og utvikle spisskompetanse, og ha en tydeligere profil for brukere og tilsatte. Det virker underlig at gruppen kommer med forslag som i ytterste konsekvens kan føre til en nedleggelse av Statped, når det alt er brukt så mye ressurser på en omleggingsprosess med mange av de tilsvarende siktemål som gruppen peker på.

Utdanningsforbundet mener det er viktig at avstanden mellom hjelpeapparatet (Statped), brukerne og de lokale PPT-kontorene ikke er for stor. Både små og store kommuner må ha lett tilgang til Statped sine tjenester, og det trengs gode samarbeidsrutiner og kommunikasjonslinjer. For å få til dette trengs det også en parallell styrking av kompetanse og bemanning i PP-tjenesten, men ikke på bekostning av Statped.

Tilrådingene knyttet til statlige skoler

Det er i dag kun fire skoler som eies av staten. Gruppen mener at det er lite hensiktsmessig at staten eier skoler. Det foreslås at de tre samiske skolene og Veia, Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører, overføres til fylkeskommunen de befinner seg i, eller andre aktuelle eiere.

Utdanningsforbundet mener at de statlige skolene fortsatt bør eies av staten. Når det gjelder de samiske skolene kan det se ut til at gruppen har gjort sin vurdering ut fra et byråkratisk grunnlag, uten å se til de historiske begrunnelsene for at staten har hatt eieransvar for de samiske videregående skolene. Det er ILO konvensjonen nr. 169, som Norge har ratifisert, som gir urfolk spesielle rettigheter. Gruppens tilråding om å flytte eierskapet til skolene samsvarer heller ikke med Grunnlovens § 108 som sier at; «*Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv*». Med dette kan vi forstå at staten har et særskilt ansvar overfor de samiske skolene, og at det er i de samiske skolenes interesse å ligge under statlig forvaltning, med prioriteringer som da ligger over de avgjørelser som tas på kommunalt og fylkeskommunalt nivå.

Utdanningsforbundets klubber og medlemmer på de berørte skolene er tydelige på at de ikke ønsker at eierskapet til de videregående skolene i Kautokeino og Karasjok flyttes over til Finnmark fylkeskommune. Dette er blant annet begrunnet med øvrige nedskjæringer i det fylkeskommunale tilbudet, og at de ikke innehar den faglige kompetansen og kulturelle historien som kreves for å drive samiske videregående skoler.

På UNESCOs liste over truede språk er sørsamisk språk klassifisert som et alvorlig truet språk. Få brukere og store avstander gjør at det er krevende å drive sørsamisk språkarbeid. Samfunnet har stort behov for personer med kompetanse i sørsamisk. Statusen til de samiske språkene tilsier at staten bør kunne gå utover den alminnelige strukturen. De samiske språkmiljøene, og skolene, bør stimuleres utover det man er i stand til på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Særskilte tiltak bør settes i verk i tråd med UNESCOs anbefalinger. Dermed bør Kunnskapsdepartementet selv sørge for at de tiltak som settes i verk følges opp.

Utdanningsforbundet mener at det på bakgrunn av det særegne med de samiske skolene, med utgangspunkt i samisk språk, tradisjonelle næringer og samisk kultur, og det faktum at skolene er landsdekkende med særegne fagtilbud, er viktig at skolene fortsatt eies av staten.

Utdanningsforbundet mener det ikke er hensiktsmessig å overføre eller selge Veia til andre aktører. Hedmark fylkeskommune er i en prosess med nytt inntektssystem, der de er pålagt å spare over 130 millioner innen 2019. Det er usikkert om de er i stand til å overta en ny skole med så stor bygningsmasse og et så ressurskrevende utdanningsprogram. Veia har tilbudt utdanning siden 1923. Det er et tradisjonsrikt og landsdekkende kompetansemiljø innenfor grønne fagområder. Dette er kostnadskrevenne utdanninger, og statlig eierskap har vært helt nødvendig for å kunne tilby kvalitet i undervisningen (som blant annet undervisningstimer, lærertetthet, ressurser til utviklingsarbeid, internasjonalisering osv.). Vi står overfor et grønt skifte, og Norge må finne sine løsninger. Innovasjon, teknologiutvikling og kompetanse er noen av nøklene. Fagskolen Veia har gjennom flere tiår bygget opp et viktig kompetansemiljø innenfor grønt naturbruk. Skolen har i dag en unik kompetanse som myndighetene burde utnyttet i langt større grad. Et tettere samarbeid mellom Veia og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) er en slik mulighet. Utdanningsforbundet er opptatt av fagskolenes fremtid, og vi mener at eierskap er en av de store utfordringene som den varslede stortingsmeldingen (oppfølging av NOU 2014:14) om fagskolene vil måtte avklare.

FUG og FUB

Gruppens utgangspunkt er at det bør legges til grunn en helhetlig tilnærming av organiseringen av nemnder, råd og utvalg. Det pekes på at det ikke er hensiktsmessig at slike enheter er organisert som forvaltningsorganer. Gruppen stiller spørsmål om det er hensiktsmessig å videreføre begge utvalgene, og forslår at sekretariatsfunksjonen legges til Utdanningsdirektoratet dersom de skal videreføres.

Utdanningsforbundet mener at det er viktig at disse utvalgene er frie og uavhengige rådgivere for myndigheter, foreldre, skoler og barnehager. Både FUG og FUB har egen administrasjon

og en omfattende portefølje. FUG skal både gi råd til utdanningsmyndighetene i saker som handler om hjem-skole-samarbeid, og de skal være et service- og informasjonsorgan for foreldrekontakter, FAUer og kommunale foreldreutvalg som skal utarbeide publikasjoner til bruk for foreldre og ansatte i skolen. FUB er et selvstendig rådgivende organ for departementet i saker om samarbeid mellom hjem og barnehage. De skal arbeide for et godt samarbeid mellom hjem og barnehage og ivareta foreldrenes interesser i barnehagesammenheng. Videre skal FUB styrke foreldreengasjementet og foreldreinnflytelsen i barnehagen - gjennom informasjon og veiledning overfor foreldrene. Utdanningsforbundet mener at begge utvalgene er viktig ressurs for myndighetene og FAU/foreldre. Samtidig ser vi at det kan være hensiktsmessig å knytte funksjonene tettere til Utdanningsdirektoratet som gruppen foreslår.

Forslag knyttet til kompetansepolitikk og voksenopplæring

Kompetansepolitikken har grenseflater til ulike politikkområder og departementer, og oppgaver og ansvar kan fremstå noe fragmentert. Gruppen tilrår at de berørte departementene setter ned et utvalg som ser nærmere på fordelingen av oppgaver og ansvar mellom departementer og virksomheter innen kompetansepolitikken og voksenopplæring. Det foreslås også at Kunnskapsdepartementets ansvar for kompetansepolitikk og voksenopplæring bør samles i Vox eller Utdanningsdirektoratet.

Utdanningsforbundet støtter gruppens anbefaling om å sette ned et utvalg som kan se nærmere på denne ansvarsfordelingen for å tydeliggjøre hvilke oppgaver som tilhører de ulike departementene og underliggende organ. Ansvar for **voksenopplæring** blir viktig å oppklare, da dette er et felt som trenger betydelig styrking av bemanning og kompetanse i årene fremover. Voksenopplæringen ligger i dag under ulike lovverk og departementer, noe som skaper fragmentering og en kompleks styringsstruktur. Noen voksne får ikke opplæringen de trenger fordi de faller mellom ulike rettigheter til opplæring. I rapporten etterlyses en helhetlig og felles tilnærming til hvordan opplæring kan bidra til å bedre integreringen og arbeidsmarkedet. Organiseringen av voksenopplæringen må sees i sammenheng med den kommende stortingsmeldingen om livslang læring og utenforskap. Utdanningsforbundet har i denne sammenheng spilt inn at det trengs en koordinert og helhetlig innsats fra myndighetenes side, som gir smidigere overganger mellom ulike former for voksenopplæring og kompetansehevingstiltak. Voksenopplæring bør i større grad være styrt av den enkeltes behov for opplæring, og i mindre grad av rigide rettigheter.

Når det gjelder hvor ansvaret skal plasseres er det viktigste at aktøren eller eventuelt aktørene, har tillitt, myndighet, og legger til rette for et godt samarbeid mellom de ulike partene – uavhengig av hvor det ligger. Det viktigste er at voksne vet *hvor* de skal henvende seg, at de får god nok informasjon om sine rettigheter og muligheter, og at det er mulig å forplikte kommunene og fylkeskommunene til det ansvaret de har. Utdanningsforbundet vil komme

tilbake til fordelingen av oppgaver og ansvar i forbindelse med stortingsmeldingen om utenforskap.

Et annet område som krever ansvarsavklaring er **karriereveiledning/rådgivning**. Per i dag har Vox ansvar for karriereveiledning, mens Utdanningsdirektoratet har ansvar for sosialpedagogisk rådgivning og utdannings- og yrkesveiledning i skolen. Konsekvensen av dette blir ofte at den sosialpedagogiske rådgivningen ikke blir sett på som en del av kompetansepolitikken, mens dette i realiteten henger svært sterkt sammen. Dette gir et dårlig utgangspunkt for å skape en helhetlig politikk og strategi knyttet til livslang karriereveiledning/rådgivning. Utdanningsforbundet anbefaler at et eventuelt utvalg ser nærmere på denne ansvarsfordelingen.

Forslag knyttet til forskning

Gruppen har ikke innvendinger til at det bare er ett forskningsråd, uten at resultatoppnåelse eller forskningskvalitet er vurdert. Gruppen viser til at Produktivitetskommisjonen behandler disse temaene. I Produktivitetskommisjonens hovedrapport er dette vurdert slik:

- Forskningsrådskanalen er beheftet med en rekke svakheter som setter vitenskapelig kvalitet under press. I tillegg fører sektorprinsippet for forskning kombinert med statsrådsansvaret og regjeringens budsjettprosess, i sum til at Forskningsrådet overleses med føringer som hindrer dem i å prioritere vitenskapelig kvalitet høyt nok
- Styringen av de midler som går gjennom Forskningsrådet bør endres og strammes inn. Tildelingene fra Forskningsrådet må i større grad vektlegge vitenskapelig kvalitet framfor andre hensyn
- Dette vil kreve en bedre forskningspolitisk koordinering i regjeringen, sammenlignet med dagens modell der 11 departementer gir føringer til Forskningsrådet
- Eventuelt bør Forskningsrådet deles slik at Norge får ett grunnforskningsråd med én entydig oppgave, slik man har i ledende forskningsnasjoner

Utdanningsforbundet vil komme tilbake til disse forslagene i forbindelse med en eventuell høringsrunde knyttet til produktivitetskommisjonens hovedrapport.

Kunnskapssenter for utdanning

Gruppen foreslår at ordningen med Kunnskapssenter for utdanning som en avdeling i Forskningsrådet bør avvikles, og at senterets oppgaver bør legges til Utdanningsdirektoratet.

Utdanningsforbundet har som mål å være en tydelig stemme for lærerprofesjonen i dialogen med politikere og myndigheter. Det viktigste for oss er om kunnskapssenteret kan oppleves som nyttig for lærerprofesjonen. Dette vil trolig være avhengig av flere forhold:

- At lærerprofesjonen anerkjennes blant primære målgrupper

- At det anvendes kanaler for formidling av forskning som når ut til de som arbeider i barnehager og skoler
- At det legges til rette for å formidle forskningsresultater på en måte som oppleves som tilgjengelig for praksisfeltet
- At det legges opp til møteplasser der formålet er dialog og refleksjon over forskningsfunn
- At lærerprofesjonen gis muligheter for å komme med forslag og innspill til temaer og problemstillinger i nye kunnskapsoversikter
- At kunnskapssenteret inntar en bred tilnærming til hvordan kunnskapsoversikter utarbeides. På den måten kan bredde, samt mangfold, inkluderes i oversiktene. I dette ligger også en aksept for at det er ulike måter å utarbeide kunnskapsoversikter på

Kunnskapssenteret for utdanning som en avdeling av Forskningsrådet, har ikke oppfylt ovennevnte funksjoner. Denne ordningen bør derfor avvikles. Dersom senterets oppgaver legges til Utdanningsdirektoratet, eller andre steder, må de funksjonene vi har nevnt ovenfor være sentrale.

Kommentarer knyttet til øvrige forslag

Råd og utvalg

UNESCO-kommisjonen er rådgivende organ for norske myndigheter og fungerer som et bindeledd mellom myndighetene og fagmiljøer på UNESCOs ansvarsområder: Utdanning for alle, beskyttelse av kulturarv, vitenskapelig samarbeid og ytringsfrihet. Gruppen foreslår at sekretariatsfunksjonen for UNESCO-kommisjonen flyttes fra Kunnskapsdepartementet til Utdanningsdirektoratet eller til Vox.

Utdanningsforbundet mener at sekretariatsfunksjonen bør ligge der den er i dag. Dette begrunnet med at kommisjonen i stor grad arbeider med internasjonale spørsmål, og har ansvarsområder som ikke kun gjelder utdanning.

Med vennlig hilsen
for Utdanningsforbundet

Milena Adam
Seksjonsleder

Bjørg Eva Aaslid
Seniorrådgiver

Kopi til:
Unio

Vedlegg: